

ELSAM er begyndt at tænke i forbrugeradfærd – og det er »græsroddernes« skyld!

Af redaktør Per Andersen,
ELSAM

Direktør J. Henriksen har på tættest hold fulgt det meste af ELSAMs udvikling. Nu er det slut. I en afskedssnak med ELSAM-Posten taler han om ELSAMs dynamik og hans angst for bureaukrati. Om uforståeligt naturgaskrav. Om korrekt læsning af Brundtland-rapporten. Og om politisk og teknisk mod.

I næsten tredive år var han med til at præge ELSAM – heraf 12 år som medlem af direktionen. Altid arbejdsom og ubureaukratisk. Altid sine medarbejderes mand. Altid med klare meninger om samfundets udvikling i almindelighed og energi- og udenrigspolitikken i særdeleshed. Altid parat til at fremsætte sine synspunkter og forsvare dem. Navn: Jørn Ulrich Skafte Henriksen. For nemheds skyld altid i daglig tale kaldet **Klaus!**

– Lige fra min tidligste barndom lærte jeg respekt for teknikernes opgaver og forudsætninger. Som ung ingeniør blev jeg ikke rokket i denne barnetro, så det var med nogen skepsis, jeg for snart 30 år siden kom fra København til ELSAM, som jo blev styret af en kreds af folkevalgte, repræsenterende noget så diffust som elforbrugerne, siger direktør J. Henriksen til ELSAM-Posten. Men jeg lærte hurtigt, at der ud af et åbent samarbejde mellem dygtige folkevalgte og

kompetente teknikere kan komme både store og gode resultater. Jylland-Fyn har i dag udviklet sig til at være måske det område, som har den bedst fungerende og billigste elforsyning i hele verden. Og det er et resultat, vi godt kan være bekendt.

ELSAM-Posten: – Hvad er hovedårsagen til ELSAMs succes?

J. Henriksen: – Indadtil har det betydet meget, at ELSAM fra starten evnede at ansætte unge dygtige teknikere, og straks give dem udfoldelsesmuligheder og personligt ansvar. Selv om ELSAM siden starten i 1956 har øget sine opgaver

væsentligt og naturligvis fået mangedoblet antallet af medarbejdere, er det hele tiden lykkedes at holde en decentral struktur. Beslutninger og ansvar har i vid udstrækning været placeret hos de enkelte sagsbehandlere. Vi har derfor kunnet arbejde hurtigt, effektivt og ubureaukratisk til trods for vores noget udviklede ejerforhold og organisatoriske opbygning.

Det snigende bureaukrati

– Der er altid fare for, at unødvendig bureaukrati sniger sig ind og lammer store, veludviklede organisationer. Der er mange eksempler på – også inden for energiforsynin-

gen – at bureaukrati har kvalt den dynamik, som er piskende nødvendig for at få en organisation som ELSAM til at fungere. Jeg mener derfor, at den største udfordring til ELSAMs direktion må være at holde bureaukratiet nede på et minimum og pleje alle de faktorer, som kan skabe øget dynamik blandt firmaets dygtige medarbejdere.

E-P: – Har det også noget med ejerforholdet at gøre?

J. Henriksen: – Ja, for udadtil, d.v.s. overfor ELSAMs syv interessenter har strukturen været ideel med de opgaver, der indtil for få år siden var de væsentlige, nemlig produktion og transmission. Den samlede fond af viden i ELSAMs mange udvalg har været af vital betydning for ELSAMs succes. Nu er strukturen

igen oppe til debat, og her er det vigtigt, at der ikke ændres på det grundlæggende, altså at elforsyningen ejes af forbrugerne og styres af forbrugervalgte repræsentanter.

Det er altså ikke kraftværkerne, som ejer forbrugerne – men omvendt!

E-P: – Hvorfor denne tilføjelse?

J. Henriksen: – Der har vel nok især i opbygningsfasen været en tendens til blandt teknikerne at sætte elproduktionen i fokus. Blot vi kunne få damp på en kedel og generatoren til at snurre, så var vores opgave klaret. Men nu er der bred forståelse for, at energi er en råvare, som skal anvendes med forsigtighed. Den er begrænset, og

forbrug af den vil altid skabe miljøbelastning på en eller anden måde.

– Derfor er vi da også nu nået til, at det har lige så stor betydning, hvordan og hvad folk bruger energi til, end selve det at fremstille den. ELSAMs planlæggere har således i løbet af ganske få år lært at sætte lup på forbrugernes el-adfærd. Noget vi tidligere slet ikke beskæftigede os med. ELSAM har derfor i dag et stort behov for direkte kontakt med de enkelte forbrugere – og den situation må nok afspejle sig i en evt. ny struktur.

Spark udefra

E-P: – Hvad er baggrunden for denne ændring?

J. Henriksen: – Man kan godt kalde det et mentalitetsskifte. Men jeg må indrømme, at det er sket efter spark ude fra. Vi har tidligere evnet selv at lægge kursen om. Der er således ingen tvivl om, at det var kraftværksfolk, der fik ideen til den store omlægning til kul i halvfjerdserne – uanset om landspolitikere senere har søgt at tage æren heraf.

Men jeg vil ikke lægge skjul på, at »græsrodderne« har en væsentlig del af æren for, at forbrugersiden nu er kommet så meget i fokus.

E-P: – Har du flere ønsker i strukturdebatten?

J. Henriksen: – Jo da. Men som pensionist skal jeg ikke blande mig i detaljerne. Som menig jysk elforbruger vil jeg blot ønske, at vi kan bevare et effektivt, miljøvenligt, energibesparende og billigt elsystem.

Direktør J.U. Henriksen og hans hustru Inger modtog bl.a. en »overlevelseskasse« i afskedsgave.

– I den forbindelse må jeg vel især henvende mig til folketingspolitikkerne. For ét er elforsyningsens struktur, noget helt andet er den energilovgivning, den skal rette sig efter. Jeg synes, at det snart er på tide, at Folketinget udformer en ordentlig og rimeligt langsigtet politik for elforsyningen. Vi må i fremtiden kunne blive fritaget for energiministerens seneste one-man-show, hvor han med meget kort varsel stopper myndighedsbehandlingen af en ny blok på Skærbækværket – og derefter kræver, at vi straks laver en helt ny udvidelsesplan, samtidig med han pålægger os at bruge så meget gas som muligt fra det statslige gasselskab, hvor ministeren er eneaktionær. I hele denne proces er der overhovedet ikke taget hensyn til den 12-årige udbygningsplan, som vi var blevet pålagt at fremsende et år tidligere.

Der er helt klart brug for en præcisering af rollefordelingen mellem Folketinget, energiministeren, energiadминистраtionen og elbranchen.

– Enhver med en smule indsigt véd, at kulfyrede kraftværker vil være dominerende indenfor elproduktionen overalt i verden i mange år fremover. De véd også, at moderne kulfyrede kraftværker i dag kan opnå virkningsgrader tæt på 50 pct. i ren elproduktion, og de véd, at disse værker med røggasrensning ikke er mere miljøbelastende end små decentrale, naturgasfyrede anlæg. De véd også, at danske kraftværksfolk er verdensmestre i at bygge og drive kulfyrede anlæg, at vi herhjemme har industriforetagender, som både kan bygge kedler og moderne miljøanlæg, og at vi derfor har et godt udgangspunkt

Ansatte fra ELSAM sørgede for en festlig afsked med direktør J.U. Henriksen.

for industriel eksport både til gavn for os selv og de lande, som endnu ikke er nået så langt på kulfyringsområdet.

For slet ikke at tale om de gode muligheder vi – med vore ideelle kølevands- og havneforhold – har for at bygge kraftværker, som udelukkende er beregnet til at eksportere elektricitet.

På en sådan baggrund er det meget deprimerende, at en minister med dags varsel kan sætte al udvikling i stå, blot for at få noget gas brændt af.

– Naturgassen er et fornemt råstof, som fortjener en bedre skæbne end at blive anvendt i kedler, som er konstrueret til at bruge de billigste former for kul. Men i stedet for

at udvikle en ny gasindustri, bruger vi både arbejdskraft og kapital på at lave samlefabrikker for udenlandsk producerede vindmøllekomponenter. Det er altså hovedsageligt udenlandske leverandører, der indhenter know-how fra det danske vindmølleprogram. At de »danske« vindmøller kun kan sælges med subsidier, enten i form af direkte tilskud, afgiftsfritagelse og/eller kunstigt høje afregningspriser, skal kun nævnes for fuldstændighedens skyld.

Paralyseret af Brundtland

E-P: – Hvad med Brundtland-rapporten i alt det her?

J. Henriksen: – Der er desværre meget, der tyder på, at energiministeren, og mange andre med ham,

er blevet paralyseret af Brundtland-rapporten og diskussionen om drivhuseffekten. I en af rapportens mange scenarier nævnes – helt udokumenteret – hvor stort årligt energiforbrug, jorden kan bære. I den forbindelse konkluderes, at hvis indbyggerne i u-landene skal have mulighed for at øge deres energiforbrug med 30 pct., må indbyggerne i de industrialiserede lande nedsætte deres energiforbrug med 50 pct.

– Brundtland-rapporten er ikke og har aldrig udgivet sig for at være energirapport. Dens hovedbudskab er, at der skal skabes et system, som effektivt kan bremse befolkningstilvæksten samt at der skal arbejdes for en forbedring af levestandarden i de underudviklede lande. Og at de industrialiserede lande skal virke som et lokomotiv i denne proces, bl.a. ved at fastholde en høj stabil vækst.

Brundtland-rapporten handler om globale forhold. Derfor bør ethvert tiltag med udgangspunkt i rapporten vurderes i globalt sammenhæng. Man kan ikke klare verdens energi- og miljøproblemer ved en ensidig indsats i Danmark – endsi-ge i en enkelt dansk by. Der må og skal handles globalt. En millioninvestering i Danmark vil i mange tilfælde kunne give betydelig større virkning, hvis den anvendes målrettet et andet sted i verden. Men dermed er det naturligvis ikke sagt, at vi ikke i det daglige bør være meget mere opmærksomme på, hvad vi bruger energi til.

Ud med opvaskemaskinen

E-P: – Hvordan anvender du selv energi?

J. Henriksen: – Jeg bliver sur, når der er tændt unødvendigt lys. Jeg tror nok, jeg nogle gange har irriteret min kone med demonstrativ lukning af døre og slukning af lys. På ét punkt er vi i øvrigt enige om at følge energiministerens eksempel: Når vores gamle opvaskemaskine ikke kan mere, bliver den ikke udskiftet. Vi vil klare os med håndkraft.

Jeg er ivrig tilhænger af alle former for elværktøj. Men det er begrænset, hvad det koster i elforbrug. Mit største energiproblem er nok unødvendig bilkørsel. Selv en smuttur på nogle få hundrede meter hen til købmanden foregår næsten altid på fire hjul.

E-P: – Og hvad skal du så bruge pensionisttiden til?

J. Henriksen: – Inden jul flytter vi til Give-egnen, hvor min søn og svigerdatter bor, og hvor vi har haft en mindre gård i nogle år. Når vi er kommet på plads, skal vi ud at rejse. Til Australien, til New Zealand. Vi skal sejle på Middelhavet i min selvbyggede sejlbaad. Og måske får vi også mulighed for at komme til Zimbabwe, hvor jeg, mens jeg for mange år siden var ingeniør i England, har været med til at projektere et 330 kV transmissionssystem. Og så måske gensyn med Sydafrika. Jeg har prøvet at vågne op en morgen i en hytte i Krügerparken (en kæmpe naturpark). Den oplevelse vil jeg gerne prøve en gang til.

– Og når rejselysten er mættet, og/eller pengene er sluppet op, går jeg nok i gang med noget produktivt på gården. Jeg tænker foreløbig på noget med kødkvæg.

Der var trængsel i ELSAMs informationscenter, da der blev holdt afskedsreception for direktør J. Henriksen den 2. oktober.

ELSAMs formand P. Grønborg Christensen: – Vi véd, at det ikke er alt, hvad der vedtages på Christiansborg, som er fornuftigt, i hvert fald ikke på det energipolitiske område. Og vi véd, at du altid har vidst det. Også når Georg (Styrbro) og jeg har været til »armvridninger« hos politikerne, har vores største problem nok været: Hvordan får vi nu fortalt det til Klaus?

Adm. direktør Georg Styrbro: – Du har altid været engageret overfor sagen. Du har troet på mennesket og den sunde fornuft. Vi skal følge loven – naturligvis – men det betyder ikke, at vi skal holde kæft, hvis vi ser noget udvikle sig helt galt. Det har du levet efter. Du har altid haft meninger og mod til at stå ved dem – og så har du i øvrigt ofte fået ret.

Formand for ELSAMs direktørudvalg, direktør E. Schumacher, Midtkraft: – Mon du virkelig er forberedt på ikke længere at være med i første linje, når dagsordenen sættes? Du som har siddet som en edderkop i midten med alle fangtrådene ude til alle udvalgene. Sådan at blive en »Mr. Nobody« på landet og til søs?

J. Henriksen: – Jeg kommer til at savne fire ting: 1) Havluften ved Skærbæk havn, 2) udsigten over Kolding fjord og Lillebælt, 3) de dygtige folk, som vedligeholder udenomsarealerne ved ELSAM, og 4) min sekretær og pigerne i skrivevestuen!!

pan